

EESTI EVANGEELIUMI LUTERI USU KIRIKU

(E E L K)

^A PÕHIMÄÄRUSED

Ühtlustatud ning parandatud redaktsioonis, mis vastu võetud EELK kirikukogu poolt kirjalikul hääletamisel 19. septembrist 1966 kuni 25. märtsini 1967. Põhimääruste §§ 60 ja 62 muudetud EELK kirikukogu poolt kirjalikul hääletamisel 4. jaanuarist kuni 15. märtsini 1974 vastu võetud kujul.

EELK KONSISTOORIUMI VÄLJAANNE

Stokholm 1978

EESTI EVANGEELIUMI LUTERI USU KIRIKU

(E E L K)

PÕHIMÄÄRUSED

Ühtlustatud ning parandatud redaktsioonis, mis vastu võetud EELK kirikukogu poolt kirjalikul hääletamisel 19. septembrist 1966 kuni 25. märtsini 1967. Põhimääruste §§ 60 ja 62 muudetud EELK kirikukogu poolt kirjalikul hääletamisel 4. jaanuarist kuni 15. märtsini 1974 vastu võetud kujul.

EELK KONSISTOORIUMI VÄLJAANNE

Stokholm 1978

EESTI EVANGEELIUMI LUTERI USU KIRIKU

PÕHIMÄÄRUSED

Sisukord

I OSA. KIRIK.

1. peatükk.	Kiriku koosseis, eesmärk, ülesanded ja õpetuse alus. §§ 1—4.	5
2. „	Ametiisikud. §§ 5—14.	6
3. „	Kohustuslikud kiriklikud talitused. §§ 15—16.	7
4. „	Kiriku ja tema koguduste õigused. §§ 17—18.	7
5. „	Kiriku organisatsioon ja juhtimine. §§ 19—20.	7
6. „	Peapiiskop ja piiskop. §§ 21—30.	8
7. „	Kirikukogu. §§ 31—37.	10
8. „	Konsistoorium. §§ 38—59.	11
9. „	Peapiiskoplik nõukogu. §§ 60—62.	15
10. „	Usuteadlaste konverents. §§ 63—68.	15
11. „	Kirikukongress. §§ 69—76.	16
12. „	Kiriku juures asuvad kiriklikud organisatsioonid. §§ 77—79.	17
13. „	Kiriku sissetulekuallikad. Kiriku varandused ja nende valitsemiskord. §§ 80—89.	17
14. „	Revisjonikomisjon. §§ 90—93.	18

II OSA. KIRIKU KOGUDUSED JA PRAOSTKONNAD 19

15. peatükk.	Koguduse juhtimine. §§ 94—100.	19
16. „	Koguduse täiskogu. §§ 101—106.	20
17. „	Koguduse nõukogu. §§ 107—117.	20
18. „	Koguduse juhatus. §§ 118—121.	22
19. „	Liikmete vastuvõtmine, väljaastumine ja väljaheitmine. §§ 122—125.	23
20. „	Koguduse sissetulekuallikad. § 126.	24
21. „	Koguduse revisjonikomisjon. §§ 127—130.	24
22. „	Koguduse päevad. §§ 131—133.	24
23. „	Praostkonnad. §§ 134—153.	25
	Põhimääruste muudatused.	29

Eesti Vaimulik Raamat

Põhimääruste muudatused on loetletud alljärgnevas kirikukogu otsuses, mis kehtestatud konsistooriumi täiskogu poolt 3. aprillil 1967:

EESTI EVANGEELIUMI LUTERI USU KIRIKU

(EELK)

PÕHIMÄÄRUSTE MUUTMINE.

Alus: EELK põhimääruste §§ 44 ja 51 p. 8.

Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku (EELK) põhimäärused, mis vastu võetud EELK konsistooriumi poolt 10. aprillil 1935, kinnitatud Vabariigi Valitsuse otsusel 3. maist 1935 ja avaldatud RT 43 — 1935, ühes hilisemate muudatuste ja täiendustega, mis avaldatud RT 1935, 87, 674; 1939, 105, 809; AT 1943, 24, 83; EELK piiskopi otsusega kirikukogu ülesannetes 30. jaanuarist 1957 ja EELK peapiiskopi otsusega kirikukogu ülesannetes 24. oktoobrist 1958, muudetakse kirikukogu otsusel järgmiselt:

1) §§ 7, 8, 35, 45—50, 56—58, 66, 107, ptk. 15¹ ühes §§-idega 116¹ ja 116², §§ 154, 161, 162 ja 178, samuti III osa §§-idega 180—250, kaotavad kehtivuse;

2) §§ 1, 3, 5, 13, 17, 21, 22, 24, 29, 30, 33, 34, 35¹, 44, 51, 53, 54, 62—65, 68—71, 73, 78, 80, 82, 83, 85, 86, 89, 93, 94, 97, 100, 102—106, 108, 110—121, 124, 125, 127, 129—131, 133—137, 139—141, 143, 147—149, 152, 163, 164, 167, 169, 171, 173, 175—177 ja 179 muudetakse;

3) samad põhimäärused täiendatakse uue § 106-ga;

4) alljärgnevad peatükid saavad uue numeratsiooni või pealkirja (klambreis — endine peatüki nr.): I osas: (6) Peapiiskop ja piiskop, (8) 7, (9) 8, (10) 9, (11) 10, (12) 11, (13) 12 kiriku juures asuvad kiriklikud organisatsioonid, (14) 13, (15) 14; II osas: (1) 15, (2) 16, (3) 17, (4) 18, (5) 19, (6) 20, (7) 21, (8) 22 ja (9) 23;

5) samade põhimääruste paragrahvid, alates § 9-st, märgitakse uue numeratsiooniga (klambreis — senine paragrahi nr.): (9—24) 7—22, (28—34) 23—29, (35¹) 30, (42—44) 31—33, (51) 34, (53—55) 35—37, (59—65) 38—44, (67—106) 45—84, (108—153) 85—131, (155—160) 132—137, (163—177) 138—152 ja (179) 153.

EELK põhimäärused uues redaktsioonis jõustuvad kirikukogu otsuse kehtestamise päevast.

EESTI EVANGEELIUMI LUTERI USU KIRIKU

(EELK)

PÕHIMÄÄRUSED

I OSA

KIRIK

1. peatükk.

Kiriku koosseis, eesmärk, ülesanded ja õpetuse alus.

§ 1. Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kirik on vaba rahvakirik, kellel on enesekorraldamise ning omavalitsemise õigus. Temasse kuuluvad kõik Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku olemasolevate koguduste liikmed.

§ 2. Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku eesmärgiks ja ülesandeks on jumalasõna kuulutamine, koguduste elava usu ja armastuse arendamine, usuliste, kõlbeliste, heategelike, hariduslike ja kasvatuslike tarviduste täitmine kui ka välis-, sise-, meremisjoni, diasporaatöö jne. edendamine ning üksikute koguduste ja nende ametiisikute tegevuse juhtimine, ühtlustamine, toetamine ja järelevalve.

§ 3. Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku koguduste liikmeteks on peale nende seniste liikmete need, kes käesolevates põhimäärustes ja agendas ettenähtud korras on koguduste liikmeteks vastu võetud, kui ka koguduste liikmete lapsed kuni 16 aasta vanuseni ning ka hiljem, kui nad ei ole seatud korras kogudusest lahkunud.

§ 4. Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku õpetuse aluseks on Vana ja Uue Testamendi prohvetite ja apostlite kirjad ning sümboliraamatuteks nimetatud kirju seletav Apostlik, Nikea ja Atanaasiuse usutunnistus, Augsburgi mnutmata usutunnistus ja teised kirjad, mis on võetud Liber Concordiae nimelisse kirjade kogusse.

2. p e a t ü k k.

Ametiisikud.

§ 5. Kiriku vaimulikeks ametiisikuteks on: peapiiskop, piiskop, praostid, õpetajad, vikaar-, adjunkt (abi)- ning diakonõpetajad.

Peale vaimulike ametiisikute võib kirikul olla kiriku keskorganite ja koguduste poolt asutatud teiste ametite jaoks ametiisikuid, nagu köstrid, organistid, koguduseõed, kantsleiametnikud jne.

§ 6. Peapiiskop juhib kiriku kõrgeima vaimuliku juhina tervet kirikut, praostid, peapiiskopile alludes, — praostkondi, õpetajad, praostile ja peapiiskopile alludes, — kogudusi või teatud tööalaseid kirikus, nagu noorsootöö, sise-, välis-, meremisjon, diasporaatöö jne. Vikaar-, adjunkt- ja diakonõpetajad töötavad peapiiskopi, praostite ja vastavate õpetajate juhatusel ja vastutusel.

§ 7. Kiriku vaimulikud ametiisikud annavad peapiiskopi ees ametivande Kolmainu Jumala nimel. Ametivannet võib ühendada ordinatsiooniga.

§ 8. Õpetajaametisse võib kinnitada kõrgema usuteadusliku bariidusega isikuid, kes on õiendanud vastavad eksamid konsistooriumis ja lõpetanud prooviaasta, ning keda peapiiskop selle järele on tunnustanud kõlblikuks õpetajaameti pidamiseks ja kes on vähemalt 25 aastat vanad. Üksikutele juhtudel võib õpetajaks kinnitada alla 25 aasta vanuseid kõrgema usuteadusliku bariidusega isikuid peapiiskopi nõusolekul, kui nad on õpetajaameti pidamiseks kõik nõutavad eeltingimused täitnud.

§ 9. Praostiks võib kinnitada õpetajaid, kes vähemalt 10 aastat on olnud õpetajaina kiriku teenistuses ja on vähemalt 35 aastat vanad. Ainult erilistel juhtudel võib konsistoorium peapiiskopi ettepanekul kinnitada praosti kohusetäitjaks ka õpetajaid, kes on alla 35 aasta vanad või vähem kui 10 aastat olnud õpetajaina kiriku teenistuses.

§ 10. Peapiiskopiks võib valida õpetajat, kes on vähemalt 40 aastat vana ja vähemalt 15 aastat olnud kiriku teenistuses õpetajana, praostina või konsistooriumi liikmena.

Peapiiskopiks võib valida ka Tartu Ülikooli usuteaduskonna ordiineeritud evangeeliumi-luteriusulist õppejõudu, kes on vähemalt 40 aastat vana ja 15 aastat olnud ametis kiriku õpetajana või usuteaduskonna õppejõuna.

§ 11. Konsistooriumi vaimulikud assessorid peavad vastama § 9 nimetatud tingimustele praostite kohta, piiskop — § 10 nimetatud peapiiskopiameti tingimustele.

§ 12. Köstriks ja organistikks võib valida isikut, kes on saanud sellekohase ettevalmistuse ja keda peapiiskopi ettepanekul konsistoorium on tunnustanud selle ameti vääriliseks.

§ 13. Ametiisikute kohta käivad lähemad nõuded näha ette kirikuseadlustes.

§ 14. Praostid, õpetajad, köstrid ja organistid kinnitab ametisse peapiiskopi ettepanekul konsistoorium. Kõigi teiste ametiisikute valimised või uimetamised tehakse konsistooriumile teatavaks. Praostkonna vikaaride ametisse valimisel on vajalik praosti nõusolek, adjunkti, köstri, organisti ja koguduste teiste ametiisikute valimisel õpetaja nõusolek.

3. p e a t ü k k.

Kohustuslikud kiriklikud talitused.

§ 15. Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kirikul on järgmised kohustuslikud talitused: jumalateenistus, ristimine, leeriõnnistamine (konfirmatsioon), piht, armulaud (altarisakrament), laulatus, matmine, peapiiskopi ja piiskopi ametisse õnnistamine ja koha peale seadmine, õpetaja ametisse õnnistamine (ordinatsioon), praosti ja õpetaja koha peale seadmine (introduktsioon), köstrite ning peapiiskopi määramisel teiste ametiisikute koha peale seadmine jne.

§ 16. Kõigi § 15 loeteldud ja teiste usuliste talituste lähem korraldus ning sisu määratakse kiriku käsiraamatus, agendas.

4. p e a t ü k k.

Kiriku ja tema koguduste õigused.

§ 17. Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kirikul on juriidilise isiku õigused ja ta võib sellisena nõuda ja kosta kohtutes ja esineda ametiasutustes, sõlmida lepinguid ning omandada, pantida ja võõrandada kinnis- ja vallasvara.

§ 18. Eelmises paragrahvis ettenähtud juriidilise isiku õigused on ka kiriku nendel kogudustel, kes on registreeritud seatud korras.

5. p e a t ü k k.

Kiriku organisatsioon ja juhtimine.

§ 19. Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kirik jaguneb kogudusteks, kusjuures kogudustel võib olla abikogudusi. Kogudused võivad jagu-

neda pihtkondadesse, kuid ühise nõukogu ja juhatuse all, kusjuures igal pihtkonnal võib olla pihtkonna sisemiste asjade korraldamiseks pihtkonna komitee ja juhatuse.

Kogudused koonduvad praostkondadesse, välja arvatud need kogudused, kes otseselt alluvad peapiiskopile ja konsistooriumile.

§ 20. Kiriku ja tema koguduste organid on:

- 1) peapiiskop;
- 2) piiskop;
- 3) konsistoorium;
- 4) kirikukogu;
- 5) peapiiskoplik nõukogu;
- 6) kirikukongress;
- 7) usuteadlaste konverents;
- 8) praostid;
- 9) praostkonna sinodid ja nõukogud;
- 10) praostkondade õpetajate konverentsid;
- 11) praostkonna kongressid;
- 12) koguduste õpetajad;
- 13) koguduste täiskogud, nõukogud ja juhatused;
- 14) koguduste päevad;
- 15) kiriku ametiisikute nõupidamispäevad.

6. p e a t ü k k.

Peapiiskop ja piiskop.

§ 21. Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kirikut juhib peapiiskop kõrgeima vaimuliku juhina.

§ 22. Peapiiskopi valib kirikukogu määramata ajaks, silmas pidades § 41 p. 1 korda.

§ 23. Peapiiskop astub oma ametikohustustesse valimisega, kuid õnnistatakse ja seatakse ametisse pärastpoole, agendas äratähendatud korras.

§ 24. Peapiiskopi alaliseks asendajaks ja abiliseks kiriku juhtimisel on piiskop. Ta valitakse peapiiskopi ettepanekul kirikukogu poolt määramata ajaks.

Kui peapiiskop ja piiskop mõlemad on takistatud oma ülesannete täitmisel, täidab peapiiskopi kohuseid konsistooriumi asukoba vaimulik assessor.

Piiskop asub ametikohustustesse valimisega ja õnnistatakse ning seatakse ametisse pärastpoole, agendas äratähendatud korras.

Piiskopi ametitegevuse lähem korraldus määratakse kindlaks peapiiskopi ettepanekul konsistooriumi poolt.

Oma ametitegevuses on piiskopil peapiiskopi kohta ettenähtud õigused ja kohustused.

Piiskopi ametiriidetuse üksikasjalik kirjeldus määratakse kiriku-seadlusega.

§ 25. Peapiiskopi kohuseks ja õiguseks on, juhtides kirikut ja tema kogudusi, valvata õpetajate ja teiste ametiisikute ametipidamise ja kõlbelise elu üle, olla neile hingekarjaslikuks toeks ja toime panna koguduste katsumisi (visitatsioonid).

Peapiiskopil on õigus juttustada igal Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku jumalateenistusel.

Peapiiskopi ülesandeks on õpetajate ordinatsioon ja introduksioon. Kui tema isiklik ilmumine on takistatud, siis võib ta mõlemaiks talitusteks volitada piiskopi, kohaliku praosti, selle abi või mõne teise vanema õpetaja.

Peapiiskop on kohustatud visiteerima neid kogudusi, kus õpetajaks on praost, või kes alluvad otsekohe peapiiskopile ja konsistooriumile. Visitatsioonid toimuvad konsistooriumi poolt vastuvõetud kava järgi. Teisi kogudusi visiteerib peapiiskop tarviduse järgi.

Peapiiskopil on õigus tagandada vaimulikke ja teisi kiriku ametiisikuid ning teenijaid, samuti neid ka paigutada ümber teisele kogudusele ja kohale. Need otsused on lõplikud.

Peapiiskop tunnustab õpetajaameti kandidaate ja samuti kõstreid kõlblikeks ordinatsiooniks ja kõstrikutse õiguste saamiseks.

Peapiiskop määrab jutluse tekstid erilistel juhtudel, eriti palvepäeva, lõikuspüha, usupuhastuspüha ja surnutepüha jaoks, ja teeb õpetajaile korraldusi jumalateenistuste pidamiseks ka peale pühapäevade ja pühade.

Peapiiskop lubab praosteile ja õpetajaile puhkeajaga ühe kuuni.

Peapiiskop otsustab armuandmise konsistooriumi ettepanekul.

§ 26. Koguduses, mille õpetajaks on peapiiskop, pannakse visitatsioon toime konsistooriumi poolt selleks valitud erilise komisjoni kaudu.

§ 27. Kõigist oma tähtsamatest otsustest teatab peapiiskop konsistooriumile.

§ 28. Pidulikel jumalateenistustel ja erilistel juhtudel kannab peapiiskop ametiriideid. Peapiiskopi ametiriideiks on: alba, värvilised vööd, must ornaat, valge krae, peapiiskopi kuldrist, karjasekepp ja mitra. Muudel teenistuskordadel on temal õpetaja ametiriided peapiiskopliku kuldristiga.

§ 29. Peapiiskopil on oma pitsat pealkirjaga: "Sigillum Archiepiscopi Evang. Luth. Per Estoniam".

§ 30. Peapiiskop loetakse ametist lahkunuks:

- 1) surma läbi;
- 2) omal soovil.

7. p e a t ü k k.

Kirikukogu.

§ 31. Kirikukogu on Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku kõrgeimaks korraldavaks organiks. Temal on õigus anda kirikule ja kogudustele kirikuseadlusi ja muid korraldavaid sundnorme.

§ 32. Kirikukogu hääleõiguslikeks liikmeiks on:

- 1) peapiiskop;
- 2) piiskop;
- 3) konsistooriumi liikmed;
- 4) kogudused oma juhatuste kaudu, kusjuures iga kogudusel on üks hääl.

§ 33. Kirikukogu teeb otsused kirjaliku hääletamise kaudu. Selleks esitab konsistoorium oma täiskogu otsusega vastuvõetud ettepanekud kirikukogu liikmetele seisukoha avaldamiseks. Koguduste seisukoha avaldamine toimub juhatuste kaudu, kes kindlaksmääratud aja jooksul teatavad konsistooriumile oma seisukohad ettepanekute kohta. Konsistoorium võtab hääletamise tagajärjed kokku ja kehtestab enamuse saanud ettepanekud kirikukogu otsustena. Otsused tehakse hääletamisest osavõtnute liht-hääletamusega.

Kirikule kuuluva kinnisvara ja ajaloolise ning kunstilise väärtusega vallasvara võõrandamine või pantimine ning põhimääruste muutmise otsustatakse, kui selle poolt on vähemalt kaks kolmandikku kirikukogu liikmete üldarvust.

§ 34. Kirikukogu võimkonda kuulub:

- 1) peapiiskopi ja piiskopi valimine;
- 2) peapiiskopi ja piiskopi palga ja pensioni kindlaksmääramine;
- 3) konsistooriumi liikmete ametisse kinnitamine peapiiskopi ettepanekul;
- 4) revisjonikomisjoni liikmete valimine;
- 5) kiriku aruande ja eelarve kinnitamine;
- 6) maksude määramine, mis kiriku liikmetelt kiriku heaks võetakse;
- 7) kiriku seadluste ja sundnormide andmine, tähtsamate küsimuste arutamine, eriti peapiiskopi ja konsistooriumi poolt ettepanud asjus, ning juhtnõude andmine, olgu see konsistooriumile või teistele kiriklikele organisatsioonidele ning ametiisikutele;

- 8) Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku põhimääruste muutmise arutamine ja otsustamine;
- 9) uute praostkondade asutamine ja seniste likvideerimine;
- 10) kirikule kuuluva kinnisvara kui ka ajaloolise ja kunstilise väärtusega vallasvara võõrandamine ja pantimine, vahetamine ja rendile andmine.

§ 35. Kirikukogu otsused kantakse konsistooriumi protokollis ja avaldatakse konsistooriumi ringkirjas ja EELK häälekandjas "Eesti Kirik".

§ 36. Igal kirikukogu liikmel on õigus teha ettepanekuid kirikukogule konsistooriumi kaudu, kes ühes ettepanekutega avaldab ka oma seisukohad ja kaalutlused.

§ 37. Peapiiskopil on õigus seisma panna kirikukogu otsuste täitmine, välja arvatud peapiiskopi peale antud kaebuste asjus tehtud otsused. Seismapandud otsused annab ta uueks otsustamiseks järgnevale kirikukogule, kelle otsus on lõplik.

8. p e a t ü k k.

Konsistoorium.

§ 38. Konsistoorium on Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku valitsus ja koosneb peapiiskopist, kes on konsistooriumi president, piiskopist, kes on oma ameti poolt konsistooriumi presidendi asetäitja, mittevaimulikust abipresidendist ja ülimalt seitsmest assessorist. Igale konsistooriumi liikmele võib peapiiskop või piiskop anda juhtida teatud kiriku tegevusala.

§ 39. Konsistooriumi liikmed kinnitab ametisse peapiiskopi ettepanekul kirikukogu.

Konsistooriumi liige lahkub ametist omal soovil või peapiiskopi ettepanekul, millest peapiiskop teatab kirikukogule.

Konsistooriumi liikmed loetakse ametist lahkunuks uue peapiiskopi valimisega.

§ 40. Konsistooriumi liikmete ametiaeg kestab viis aastat.

Lahkunud liikme asemele kinnitatud liikme ametiaeg kestab lahkunu ametiaja lõpuni.

§ 41. Konsistooriumi võimkonda kuulub kiriku valitsemisega seotud küsimuste otsustamine ja kõigi varaliste kui ka jooksvate asjade ajamine. Ühtlasi on ta kohustatud valvama, et õpetus sünniks õpetajate ja nende alluvate isikute poolt täies puhtuses vastavalt § 4 nimetatud õpetuse alustele.

Eriti kuulub konsistooriumi võimkonda:

- 1) peapiiskopi kandidaadi või kandidaatide esitamine kirikukogule valimiseks, arvestades kirikukogu seisukohli kandidaatide ülesseadmisel;
- 2) ettepanekute tegemine kirikukogule asjus, mis kuuluvad tema otsustamisele;
- 3) kirikukogu hääletamise tagajärgede kokkuvõtmine ja otsuste kehtestamine;
- 4) selle järele valvamine, et Püha Kirja ja seda seletavatele Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku sümbooliraamatutele rajatud Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku õpetus puhas hoitakse ja jumalateenistus, pühad talitused ja sakramentide jagamine toimetataks kiriku agenda alustel ning korras;
- 5) nii õpetajate kui ka õpetajaameti kandidaatide ning teiste ametiisikute ametipidamise ja eluviiside järele valvamine;
- 6) evangeeliumi luteri usu noorsoole jumalateenistuste ja usuõpetuse korraldamiseks juhtnööride andmine ja järelevalve;
- 7) õpetajate eksamikorra ja prooviaasta korralduse kinnitamine peapiiskopi ettepanekul ja õpetajaameti kandidaatide eksamineerimine jutlustamise (pro venia concionandi) ja õpetajaameti (pro ministerio) õiguste saamiseks;
- 8) peapiiskopi ettepanekul õpetajaametisse ja koha peale kinnitamine, ordinatsiooni ja introduktsiooni kohta otsustamine ning õpetajaametist ja koha pealt vabastamine;
- 9) kõstrite ja organistide ametite jaoks haridusliku tsensuse äramääramine, korralduse tegemine nendesse ametitesse tahtjate eksamineerimiseks ja ameti saamiseks loa andmine ning kõstrite ja organistide ametisse kinnitamine ja ametist vabastamine;
- 10) praostite ja abipraostite ametisse kinnitamine ja ametist vabastamine peapiiskopi ettepanekul;
- 11) ametisse valitud ja kinnitatud õpetajatele ja praostitele kinnituskirja andmine;
- 12) õpetajatele ja praostitele üle ühe kuu kestvaks puhkeajaks loa andmine;
- 13) kiriku ametiisikutele autasu määramine suuremate teenete eest kiriku ja koguduse töös;
- 14) visitatsioonikorra kindlaksmääramine ja järelevalve, et kirikukatsumine sünniks maksva visitatsioonikorra järgi;
- 15) koguduse erakorralise nõukogu ja täiskogu kokkukutsumine koguduse juhatuse kaudu;
- 16) koguduse täiskogu ja nõukogu otsuste kinnitamine;
- 17) uute koguduste asutamine ja uute pihtkondade asutamise kinnitamine ja nende likvideerimine;
- 18) koguduste praostkondadesse kuuluvuse otsustamine;

- 19) uute praostkondade asutamise ettepanekute tegemine kirikukogule;
- 20) kiriku ametiisikute, nende leskede ja vaestelaste abikassade järelevalve;
- 21) EELK varanduste järelevalve;
- 22) vahekorra loomine ja alalhoidmine teiste kirikutega;
- 23) kiriklike organisatsioonide tegevuse järelevalve teostamine;
- 24) kiriklike organisatsioonide aruannete ja eelarvete kinnitamine;
- 25) järelevalve koguduste organite üle;
- 26) kõik muud ülesanded kiriku valitsemise alal, mis seadusega või käesolevate põhimäärustega ei ole pandud teiste organite peale.

§ 42. Konsistoorium on kiriku kui juriidilise isiku esindaja valitusasutuste ees ning kohtutes. Tema asukoht on peapiiskopi elukohas. Konsistoorium toimib käesolevate põhimääruste alusel ilma erilise volikirjata. Asjaajamiseks ametiasutustes ja kohtutes, varade valitsemiseks ja lepingute sõlmimiseks võib konsistoorium anda edasivollitusi. Ametlikkudele kirjadele, tunnistustele, niisama lepingutele ja volikirjadele kirjutavad alla peapiiskop või tema eest piiskop või konsistooriumi abipresident või tema asetäitja ja peasekretär või tema asetäitja.

§ 43. Konsistooriumil on õigus peapiiskopi ettepanekul kirikukogu istungite vaheajal edasilükkamatu vajaduse korral panna maksma suundnõrme, kusjuures need tuleb esitada järgmisele kirikukogule kinnitamiseks.

§ 44. Konsistooriumil on õigus seisma panna koguduste nõukogude ja juhatuste otsused ja korraldused, andes asja nõukogudele ja juhatustele uueks otsustamiseks. Samuti on konsistooriumil õigus tagandada koguduse nõukogu ja juhatust või nende üksikuid liikmeid, pannes kogudusele ette valida tagandatud asemele uusi nõukogu või juhatuse liikmeid või kutsuda nende asemele valitud kandidaate või määrates ise ajutisi liikmeid kuni uute liikmete valimiseni koguduse poolt.

§ 45. Konsistooriumi liikmetele võib nende kätte usaldatud tegevusalal anda juhtnööre peapiiskop.

§ 46. Konsistooriumi istungite kokkukutsujaks on peapiiskop või konsistooriumi abipresident või nende asetäitjad.

§ 47. Konsistooriumi istungid on kahesugused: osalised, s. o. partiaal-, ja täiskogu-, s. o. plenaaristungid. Esimestest võtavad osa peapiiskop, piiskop, abipresident ja tarbe korral vastava tegevusalal assessor. Koosolek on otsustusvõimeline, kui koos on vähemalt kolm liiget, nende hulgas peapiiskop või tema asetäitja või nende puudumisel abipresident või tema asetäitja.

Ainult plenaaristungil võivad tulla otsustamisele kiriku aruanne, eelarve, seadluste, sundnormide ja juhtnõõride andmine ning praostite ametisse kinnitamine.

§ 48. Plenaaristung on otsustusvõimeline, kui koos on vähemalt pool konsistooriumi liikmetest, nende hulgas peapiiskop või tema asetäitja või nende puudumisel abipresident või tema asetäitja.

§ 49. Konsistoorium teeb otsused koosolijate liht-häälteenamusega. Häälte poolnemisel otsustab juhataja hääl.

Otsused kantakse protokollis ja kirjutatakse koosolijate poolt alla.

§ 50. Juhtudel, kui asjaolud ei kannata viivitust, võib peapiiskop otsustada partsiaalistungil võimkonda kuuluvaid asju, kandes sellest ette järginisel konsistooriumi istungil.

§ 51. Konsistooriumi koosolekuid juhatab peapiiskop või tema asetäitja või nende puudumisel abipresident või tema asetäitja. Protokollib konsistooriumi peasekretär.

§ 52. Konsistooriumi koosolekud on kinnised, peale pidulike koosolekute, mida konsistoorium ise võib avalikuks kuulutada.

§ 53. Üksikute ülesannete täitmiseks võib konsistoorium valida erilisi komisjone, kuhu peale konsistooriumi liikmete võib valida iga täisõigusliku Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku liikme. Need komisjonid töötavad konsistooriumi poolt antud instruksiooni järgi.

§ 54. Konsistoorium määrab lähema asjaajamise korra konsistooriumi kantseleis ja tarviduse järgi kõigis erikomisjonides.

§ 55. Konsistooriumil on oma pitsat pealkirjaga: "Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku Konsistoorium".

§ 56. Konsistoorium on kohustatud pidama koguduste nimekirja, kus on ühtlasi ära tähendatud, kui palju on igas koguduses maksukohustuslikke ja koguduse maksu tasunud liikmeid.

§ 57. Konsistoorium on kohustatud pidama kõigi kiriku vaimulike ametiisikute ja kõstrite ning organistide kohta teenistuskirju ja kõigi teiste ametiisikute kohta nimestikku.

§ 58. Konsistooriumi vaimulike assessorite ametiriided on needsamad mis õpetajatelgi, kuid nad kannavad ametialaga seotud pidulikel jumalateenistustel ja eristel juhtudel valge kaealasideme asemel valget kraed ja konsistooriumi assessori kuldristi.

Piiskopil on valge krae nagu peapiiskopil, vaimulikel assessoritel on kraed nagu praostitel.

§ 59. Peapiiskopil on õigus seisma panna konsistooriumi otsuseid.

9. p e a t ü k k.

Peapiiskoplik nõukogu.

§ 60. Peapiiskoplik nõukogu koosneb peapiiskopist, piiskopist, konsistooriumi liikmetest, praostitest või nende kohustetäitjatest ja ühest praostkonna sinodi mittevaimulikust liikmest igalt praostkonnalt. Ta valitakse praostkonna sinodi või erakordsetel juhtudel praostkonna nõukogu poolt.

Peale nende võib peapiiskop kutsuda peapiiskopliku nõukogu koosolekuist osa võtma ka teisi kiriku ametiisikuid ja asjatundjaid.

§ 61. Peapiiskopliku nõukogu kutsub kokku tarvidust mööda peapiiskop, kes juhatab ka nõukogu koosolekuid.

Abijuhataja ja sekretäri valib koosolek koosolijate hulgast.

§ 62. Peapiiskopliku nõukogu istungid on kahesugused: osalised, s.o. partsiaal-, ja täiskogu-, s.o. plenaaristungid. Esimestest võtavad osa peapiiskopliku nõukogu vaimulikud liikmed. Partsiaalistungil ülesandeks on seletada usuküsimusi kõrgeima instantsina ning arutada küsimusi, mida esitab temale selleks peapiiskop, eriti aga neid, mis kuuluvad usuteadlaste ning praostkondade õpetajate konverentside pädevusse.

Plenaaristungist võtavad osa kõik peapiiskopliku nõukogu liikmed. Plenaaristungil ülesandeks on arutada kõiki kirikuelusse puutuvaid tähtsamaid põhimõttelisi küsimusi.

Peapiiskopliku nõukogu istungi protokoll esitatakse konsistooriumile teadmiseks.

10. p e a t ü k k.

Usuteadlaste konverents.

§ 63. Usuteadlaste konverentsi hääleõiguslikeks liikmeiks on EELK õpetajad ja akadeemilise usuteadusliku haridusega usuteadlased, kes on kiriku teenistuses või töötavad kiriku tööaladel, ka kõik õpetajad-emecritused.

Sõnaõiguslikeks liikmeiks on kõik teised akadeemilise usuteadusliku haridusega EELK liikmed.

§ 64. Usuteadlaste konverentsi kokkukutsujaks on usuteadlaste konverentsi esimees või tema asetäitja, keda usuteadlaste konverents oma liikmete hulgast viieks aastaks valib. Usuteadlaste konverents on otsustusvõimeline, kui koos on vähemalt neljandik liikmete arvust.

§ 65. Usuteadlaste konverentsi jubatus koosneb usuteadlaste konverentsi poolt valitud esimehest, kahest abist, kelledest üks on esimehe asetäitja ja teine laekur, ja sekretärist.

§ 66. Usuteadlaste konverentsi otsused kantakse protokollis, millele alla kirjutavad juhatuse liikmed.

§ 67. Usuteadlaste konverentsi võimkonda kuulub õpetusse ja liturgiasse puutuvate küsimuste arutamine.

§ 68. Konverentsi otsused tehakse teatavaks ja protokoll esitatakse peapiiskopile ühe kuu jooksul pärast konverentsi koosolekut.

11. p e a t ü k k.

Kirikukongress.

§ 69. Kirikukongressi kutsub kokku peapiiskop tarvidust mööda kiriku elus tähtsamate põhimõteteliste küsimuste selgitamiseks, ülevaate saamiseks kiriku seisukorrast ning päevakorrale kerkinud nähete kohta seisukoha võtmiseks.

§ 70. Kirikukongressi päevakorra määrab kindlaks peapiiskopliku nõukogu ettepanekul konsistoorium.

§ 71. Kirikukongress lõpeb päevakorra läbivõtmisega või enne seda peapiiskopi nõudel.

§ 72. Kirikukongressi juhatab peapiiskop või tema asetäitja. Peale selle valib kirikukongress kokkutuleku ajaks jubatajale abid ja sekretariaadi ning tarvilikud komisjonid.

§ 73. Kongressi otsused on põhimõttelist laadi ja need tehakse teatavaks peapiiskopile ning tema kaudu vastavalt konsistooriumile ja kirikukogule ning peapiiskoplikule nõukogule.

Kirikukongressi protokoll saadetakse kahe kuu jooksul pärast kongressi peapiiskopi käsutusse.

§ 74. Kirikukongress alustab ja lõpetab oma töö jumalateenistusega kirikus.

§ 75. Kirikukongressist võtavad hääleõigusega osa:

- 1) peapiiskop ja piiskop;
- 2) konsistooriumi liikmed;
- 3) praostid;
- 4) kõik õpetajad;
- 5) köstrid;
- 6) koguduste nõukogude poolt valitud esindajad, igäühelt kolm esindajat;
- 7) igalt koguduselt üks tema täiskogu poolt valitud saadik;
- 8) kõik emeeritused.

Sõnaõigusega võtavad kongressist osa kõik kiriku teenistuses olevad kiriku ametiisikud ja teised kiriku tegelased, kellele kongressi juhatus sõnaõiguse annab.

§ 76. Kirikukongress on otsustusvõimeline ilmunud liikmete arvule vaatamata. Otsused tehakse liht-häälteenamusega. Häälte poolnemisel annab ülekaalu juhataja hääl.

12. p e a t ü k k.

Kiriku juures asuvad kiriklikud organisatsioonid.

§ 77. Kirikul on õigus oma tegevuse avaldamiseks ja arendamiseks asutada ja ellu kutsuda eriülesannetega organisatsioone, nagu sise-, välis-, meremisjoni, diasporaa- ja noorsootöö-organisatsioonid, kirikumuusika sekretariaat jne.

Nende organisatsioonide kodukorrad, töökavad, aruanded ja eelarved kinnitab peapiiskopi ettepanekul konsistoorium.

§ 78. Samadeks otstarveteks üksikute koguduste juures või praostkondades asutatud organisatsioonide kodukorrad, eelarved ja aruanded kinuitavad vastavalt koguduste nõukogud või praostkondade sinodid.

§ 79. Peapiiskop võib korraldada kiriku ametiisikute nõupidamispäevi ja sel otstarbel kutsuda nõupidamisele kas kõiki või osa kiriku ametiisikuid. Neude nõupidamispäevade kava määrab igakord kindlaks peapiiskopi ettepanekul konsistoorium.

13. p e a t ü k k.

Kiriku sissetulekuallikad. Kiriku varandused ja nende valitsemiskord.

§ 80. Kiriku tuluallikaiks on: tulud kiriku varandustest, annetused ning pärandused kiriku heaks, koguduste poolt maksetavad maksud ja teised seaduses lubatud tulud.

§ 81. Koguduste maksud kiriku heaks määrab kindlaks kirikukogu. Maksude korraliku maksmise eest hoolitseb iga üksik kogudus, kes määratud maksud konsistooriumile ära saadab kahel tähtpäeval: 30. juunil ja 31. detsembril.

§ 82. Kiriku majandus-, pensiooni- ja rabaasju valitseb ja korraldab konsistoorium. Konsistooriumil on kiriku majapidamise üle valvamiseks ja juhtimiseks abiks nõuandva organina kiriku majandusnõukogu, keda juhatab konsistooriumi majandusassessor.

§ 83. Kiriku majandusnõukogu koosneb peale majandusassessori vähemalt kahest liikmest, kelle kinnitab ametisse konsistoorium.

§ 84. Kiriku majandusnõukogu peab oma koosolekuid majandusassessori kutsel ja juhatusel tarvidust mööda.

Majandusnõukogu koosolekust ja päevakorras olevaist küsimusist teatab majandusassessor igakord ka peapiiskopile, kes neist tarvikul korral teatab konsistooriumile.

§ 85. Majandusassessoril on õigus kutsuda majandusnõukogu istungile asjatundjaid.

§ 86. Majandusnõukogu protokoll kirjutatakse alla kõigi juuresolijate poolt ja esitatakse majandusassessori kaudu konsistooriumile.

§ 87. Majandusnõukogu arutab kõiki kiriku majandusse puutuvaid küsimusi.

§ 88. Konsistoorium koos peapiiskopiga võib tarbe korral otsused teha ilma asja arutamata majandusnõukogus.

§ 89. Kiriku juures võivad töötada majandusassessori juhatamisel pensioni- ja teised kassad.

Kassade kord ja tegevus määratakse ligemalt kindlaks kiriku-seadlustega.

14. p e a t ü k k.

Revisjonikomisjon.

§ 90. Konsistooriumi majandusliku tegevuse, kirikukassa, pensioni- ning teiste kassade ja komisjonide tegevuse järelevalveks kiriku varanduste valitsemises ja rahaliste arvete, dokumentide, raamatute ja aruannete revideerimiseks valib kirikukogu üheks aastaks vähemalt kolmeliikmelise revisjonikomisjoni, sealhulgas esimehe, ja vastava arvu kandidaate.

§ 91. Muud ametid peale esimehe, ja teised ülesanded jaotavad revisjonikomisjoni liikmed omavahel. Revisjonikomisjon on otsustusvõimeline, kui koos on vähemalt kolm revisjonikomisjoni liiget või asemikku.

§ 92. Revideerimise tagajärjed kantakse protokollile, millele revideerimisest osavõtnud revisjonikomisjoni liikmed alla kirjutavad. Revisjonikomisjon annab oma tegevusest aru konsistooriumi kaudu kirikukogule.

§ 93. Kiriku koguduste, kiriku juures asuvate kiriklike organisatsioonide ja praostkondade majapidamise revideerimiseks, nendele nõuandmiseks ja mõningate konsistooriumi ja nende vahel tekkivate majandusküsimuste selgitamiseks võib konsistoorium ametisse seada revident-instruktorid. Nende tegevuskava määratakse kindlaks konsistooriumi poolt antavate juhtnõuõritega.

II. O S A. KIRIKU KOGUDUSED JA PRAOSTKONNAD.

15. p e a t ü k k.

Koguduse juhtimine.

§ 94. Koguduse usuline ja vaimulik juht on õpetaja. Tema peab jumalateenistusi ja toimetab teisi usutisi talitusi. Abilisteks seejuures on köster ja tarbe korral adjunkt. Üksikuid usulisi talitusi, peale nende, mida agenda järgi võivad toimetada ainult õpetajad, võivad õpetaja volitusel ette võtta ka teised isikud. Võõrad õpetajad võivad kiriku ja koguduse piirides jutlustada ja usulisi talitusi toimetada kohaliku õpetaja loaga, kuna peapiiskopil, piiskopil ja kohalikul praostil on see luba ameti poolest olemas. Ilma õpetaja loata ei või koguduse piirkonnas keegi toimetada evangeeliumi luteri usu kombe järgi matmisi või teisi ametitalitusi.

Õpetaja on kohustatud ustavalt täitma peapiiskopi ja praosti juhatusi ning konsistooriumi korraldusi, meeles pidades, et tema oma ametipidamises otseselt nendele allub.

§ 95. Õpetaja vastutusel peetakse õpetaja ametiga seoses olevaid koguduse raamatuid ja antakse välja tarvilikke tunnistusi seatud korras. Õpetaja esitab kohalikule praostile koguduse tegevuse aruande konsistooriumi poolt kindlaksmääratud tähtpäevaks.

§ 96. Õpetaja valitakse koguduse täiskogu poolt kandidaatide hulgast, kes on üles seatud koguduse nõukogu poolt ja kelledele konsistoorium peapiiskopi ettepanekul on andnud kandideerimise loa.

Koguduse nõukogu võib üles seada ülimalt kolm kandidaali.

Enne õpetaja valimist määrab koguduse nõukogu kindlaks õpetaja palga, mille kinnitab konsistoorium.

§ 97. Õpetaja ametiriideiks on: villane või siidist lai must kirikukuub (talaar), ettepoole rippuvate otstega valge kaelasid, rinnal kantav hõbedast ametirist ja sametist peakate (barett), mida ainult väljas kantakse.

Ametirist ühes ketiga valmistatakse hõbedast. Rist on lihtne ladina ebk passioonirist ja kannab esiküljel Kristuse kullast monogrammi, mille kummalgi pool on kullast tähed A ja O.

Ametirist muretsetakse konsistooriumi poolt kinnitatud kavandi järgi.

Ordinatsiooni puhul paneb ordineerija ordinandile ametiristi rinnale.

Ametiristi kantakse iga vaimuliku talituse puhul.

§ 98. Igal koguduse õpetajal on tarvitada ametipitsat, mille kuju kinnitab konsistoorium.

§ 99. Adjunkt valitakse nõukogu poolt koguduse õpetaja nõusolekul ülimalt kolme kandidaadi hulgast, kelledele konsistoorium peapiiskopi ettepanekul on andnud tarviliku loa kandideerimiseks.

Nõukogu nõusolekul võib õpetaja endale omal kulul võtta adjunkti (isiklik adjunkt).

§ 100. Köster valitakse koguduse nõukogu poolt ülimalt kolme kandidaadi hulgast, kelledele konsistoorium peapiiskopi ettepanekul kandideerimiseks loa on andnud. Köstri seab ametisse kohalik õpetaja.

16. p e a t ü k k.

Koguduse täiskogu.

§ 101. Koguduse liikmete täiskogust võtavad osa kõik täisealised konfirmeeritud koguduse liikmed, kes oma maksukohustused koguduse vastu on täitnud ja vähemalt ühe aasta on koguduse nimekirjas olnud.

§ 102. Täiskogu kutsub kokku nõukogu korraldusel juhatus vähemalt üks kord viie aasta jooksul. Kokkukutsumisest teatamine koguduse liikmetele toimub nõukogu poolt määratud korras. Teadaandes peab olema ära tähendatud koosoleku aeg, koht ning päevakord ja § 101 sisu.

Koosoleku avab ja juhatab jubatuse esimees või tema asetäitja. Protokollib juhatus kirjatoimetaja või tema asetäitja.

§ 103. Koguduse täiskogu on otsustusvõimeline osavõtjate arvule vaatamata, kui ta on seaduslikult kokku kutsutud.

§ 104. Otsused teeb liht-hääleteenamusega. Õpetaja ja nõukogu liikmete valimisi toimetatakse kinnisel hääletamisel. Koosoleku protokollile kirjutavad alla koosoleku juhataja, protokollikirjutaja ning vähemalt kolm liiget, keda koosolek selleks volitab. Õpetaja ja nõukogu liikmete valimisi võib toimetada ka piirkondade kaupa konsistooriumi poolt määratud korras.

§ 105. Täiskogu võimkonda kuulub: õpetaja ja nõukogu liikmete ja nende kandidaatide ning kirikukongressi saadikute valimine.

§ 106. Täiskogu otsused kuuluvad konsistooriumi kinnitamisele.

17. p e a t ü k k.

Koguduse nõukogu.

§ 107. Nõukogu koosneb 10 kuni 30 liikmest. Nõukogu liikmetele valitakse tarvilik arv asemikke. Enne valimisi määrab nõukogu kind-

laks liikmete kui ka asemike arvu. Õpetaja ja köster on nõukogu liikmed oma ameti poolest.

§ 108. Nõukogu liikmete kandidaadid seab üles juhatus 4 nädalat enne valimisi. Samuti võivad nõukogu liikmete kandidaate üles seada koguduse täisõiguslikud liikmed. Kandidaadi ülesseadmise kiri iga kandidaadi kohta eraldi tuleb esitada koguduse juhatusese allakirjutatuna vähemalt 15 ja mitte üle 25 koguduseliikme poolt hiljemalt 30 päeva enne valimisi. Alla kirjutada võib ainult ühe kandidaadi ülesseadmise kirjale.

§ 109. Nõukogu liikmete kandidaatideks võidakse üles seada koguduse täisõiguslikke liikmeid, kes on vähemalt 21 aastat vanad, vastavad usulis-kõlbelistele nõuetele ja suudavad täita § 115 nõudeid.

§ 110. Valituks loetakse need, kes on saanud rohkem hääli; ühesuguse häälte arvu juures loetakse valituks see, kes vanem.

§ 111. Nõukogu liikmete valimised kuuluvad konsistooriumi kinnitamisele ja nende volitused algavad selle kinnitamisega.

Valitute nimed antakse kogudusele teada. Kui mõni liige ametist lahkub, siis astub asemike seast tema asemele see, kes valimistel kõige rohkem hääli sai. Uue liikme ametiaeg kestab selle ajani, mileni endine liige oli valitud.

§ 112. Nõukogu või juhatusese liige, kes on oma ametipidamises korratu või kahjustab kiriku tegevust, tagandatakse ametist konsistooriumi poolt koguduse juhatusese, õpetaja, praosti või peapiiskopi ettepanekul. Tema asemele astub valimistel kõige rohkem hääli saanud asemik.

§ 113. Konsistooriumil on õigus, kui koguduse nõukogu ei täida oma ülesandeid või kahjustab koguduse tegevust, kuulutada välja uued nõukogu valimised.

Samuti on konsistooriumil õigus määrata uued nõukogu valimised, kui nõukogu koosseis on langenud alla $\frac{2}{3}$ kindlaksmääratud koosseisust.

Esimeses lõigus tähendatud juhul määrab konsistoorium kandidaatide ülesseadmise korra.

§ 114. Nõukogu liikmete ametiaeg kestab ülimalt viis aastat.

§ 115. Nõukogu võimkonda kuulub ja tema kohuseks on:

- 1) olla koguduse usulises ja kõlbelises ülesehitamistöös õpetajale toeks ja edendada koguduse tegevust;
- 2) koguduse majapidamise korraldamine ja kiriku ametiisikute ülalpidamise eest hoolitsemine;
- 3) koguduse eelarvete ja aruannete vastuvõtmine ja konsistooriumile kinnitamiseks esitamine;
- 4) koguduse kinnis- kui ka ajaloolise ja kunstilise väärtusega vallasvara võõrandamine, pantimine, vahetamine ja üle kuue aasta rendile andmine konsistooriumi loal;

- 5) koguduse vaeste ja haigete eest hoolekandmise korraldamine;
- 6) kirikus ja kiriklikes asutustes korrapidamise järelevalve, eriti ka valve selle üle, et kiriku hooned ei tarvitataks otstarveteks, mis nende ülesannetega kokku ei käi;
- 7) ettevalmistuste tegemine õpetaja valimiseks ja õpetajakandidaatide ülesseadmine;
- 8) kõstri valimine;
- 9) tarvilikkude saadikute, peale § 105 nimetatute, ja revisjoni komisjoni liikmete valimine;
- 10) koguduse liikmete maksude ja nende tasumise tähtpäevade määramine;
- 11) kaebuste otsustamine juhatuse poolt kokkuseatud hääleõiguslike koguduse liikmete nimekirja kohta;
- 12) järelevalve, et täiskogust ainult hääleõiguslikud koguduse liikmed osa võtavad;
- 13) koguduse adjunkti valimine ja õpetaja isikliku adjunkti ametisse seadmiseks nõusoleku andmine;
- 14) täiskogu kokkukutsumise korraldamine.

§ 116. Eriliste ülesannete jaoks võib nõukogu asutada komisjone. Komisjonide liikmeteks võib peale nõukogu liikmete kutsuda ka teisi koguduse liikmeid.

§ 117. Nõukogu kutsutakse kokku juhatuse poolt tarviduse järgi, aga mitte vähem kui üks kord aastas. Otsused tehakse koosolijate liht-häälteenamusega. Häälte poolnemisel annab otsuse esimehe hääl, valimisel liisk.

Valimised nõukogus toimetatakse lahtisel hääletamisel, kui vähemalt 1/5 koosolevaist liikmetest ei nõua teissugust valimiskorda.

Koosolek on otsustusvõimeline, kui on ilmunud vähemalt kolmandik liikmete arvust, nende hulgas juhatuse esimees või tema abi.

Kõik nõukogu otsused esitatakse kinnitamiseks konsistooriumile.

18. p e a t ü k k.

Koguduse juhatuse.

§ 118. Juhatuse koosneb nõukogu liikmete poolt selle liikmete hulgast ülimalt viieks aastaks valitud esimehest, tema abist, lackahoidjast, kirjatoimetajast ja vähemalt veel ühest juhatuse liikmest. Õpetaja on juhatuse liige oma ameti poolest.

Juhatuse otsustusvõimeline, kui koos on vähemalt kolm liiget, nende hulgas esimees või tema abi.

Juhatuse esimees on ühtlasi nõukogu esimees, juhatuse kirjatoimetaja on nõukogu kirjatoimetaja.

§ 119. Juhatuse hooleks on:

- 1) koguduse varanduste, asutuste ja hoonete valitsemine ja valve ning nende tarvitamise korra äramääramine;
- 2) nõukogu otsustamisele kuuluvate asjade ettevalmistamine;
- 3) nõukogu liikmete kandidaatide ülesseadmine;
- 4) täiskogu kokkukutsumine nõukogu korraldusel;
- 5) tarvilike raamatute pidamine;
- 6) koguduse ametiisikute, peale õpetaja ja kõstri, ametisse seadmine, nende ja kõstri puhkeaja korraldamine;
- 7) muude asjade korraldamine, mis ei ole antud täiskogu ega nõukogu võimkonda.

§ 120. Juhatusel on oma pitsat, mille kuju kinnitab konsistoorium.

§ 121. Juhatuse esindab kogudust kui juriidilist isikut ilma erilise volikirjata ja võib oma õigusi edasi volitada oma valiku järgi. Ametlikele dokumentidele kirjutavad alla juhatuse esimees või tema ase-täitja ja kirjatoimetaja ning õpetaja.

19. p e a t ü k k.

Liikmete vastuvõtmine, väljaastumine ja väljaheitmine.

§ 122. Uusi liikmeid võtab vastu õpetaja.

§ 123. Uute liikmete lähem vastuvõtmise kord määratakse kindlaks agendas ja kirikuscadlustes.

§ 124. Välja astuda võib igaüks kirikust ja kogudusest vabatahtlikult sellekohase kirjaliku avalduse põhjal, mille ta õpetajale esitab. Allkirja kohta on õpetajal õigus nõuda tõestust. Väljaastumisel on liige kohustatud õiendama kõik oma kohustused kiriku ja koguduse vastu ning tasuma maksud ka selle aasta eest, mille jooksul ta kirikust või kogudusest lahkub. Ühes vanematega lahkuvad, kui vanemad ei ole otsustanud teisiti, ka nende kuni 16-aastased lapsed. Kui lapsel vanemad puuduvad, otsustavad lapse lahkumise kogudusest või ta astumise teise kogudusse ta eestkostjad või hooldajad.

§ 125. Seda, kes ristiusu vastu avalikult põlgust avaldab või seda teotab, võib nõukogu õpetaja või juhatuse ettepanekul koguduse liikmete hulgast välja heita. Väljaheitmise otsus tehakse koosolijate liht-häälteenamusega. Samuti võib koguduse liikme kogudusest välja heita ka avalikku pahandust sünnitava tegevuse või kõlvatu elu pärast.

20. p e a t ü k k.

Koguduse sissetulekuallikad.

§ 126. Kogudus saab sissetulekuid koguduse varandustest, liikmemaksudest, korjandustest, laululehtedest ning usulise ja kõlbelise sisuga kirjanduse müügist, annetustest, pärandustest, ametitalituste maksudest, kantsleilõivudest ja muudest üritustest, mis vastavad EELK põhimäärustes ettenähtud sihtidele.

21. p e a t ü k k.

Koguduse revisjonikomisjon.

§ 127. Juhatuse tegevuse järelevalveks koguduse varanduste valitsemises ja rahaliste arvete, dokumentide, raamatute ja aruanete reviderimiseks valib koguduse nõukogu enda keskest üheks aastaks vähemalt kolmeliikmelise revisjonikomisjoni ja vajaliku arvu asemikke.

§ 128. Revisjonikomisjoni liikmed jaotavad ametid omavahel. Revisjonikomisjon on otsustusvõimeline, kui koos on vähemalt kolm liiget.

§ 129. Revideerimise tagajärjed kantakse protokoll, millele revideerimisest osavõtnud revisjonikomisjoni liikmed alla kirjutavad. Revisjonikomisjon annab oma tegevusest aru koguduse nõukogule.

§ 130. Konsistooriumil on õigus igat koguduse asjaajamist revideerida oma ametnike kaudu.

22. p e a t ü k k.

Koguduse päevad.

§ 131. Koguduse õpetaja võib korraldada kogudusepäevi, kus põhimõttelisele arutamisele võivad tulla kõik koguduse ellu puutuvad küsimused.

§ 132. Lähem kord koguduste päevade jaoks määratakse konsistooriumi poolt antud juhtnõõrides.

§ 133. Koguduse päeva juhatab õpetaja, kellele valitakse tarbe korral abilisi.

Koguduse päeva kohta koostatakse protokoll, mille õpetaja praosti kaudu esitab peapiiskopile.

23. p e a t ü k k.

Praostkonnad.

§ 134. Praostkondi asutada, neid teistega liita ning neid likvideerida on õigus kirikukogul konsistooriumi ettepanekul. Koguduse kuuluvuse praostkonnadesse otsustab peapiiskopi ettepanekul konsistoorium.

§ 135. Praostkonda juhivad praost. Praosti haiguse või äraoleku puhul täidab tema kohuseid abipraost.

§ 136. Praosti ja abipraosti valib praostkonna sinod koguduste õpetajate hulgast ja kinnitab ametisse konsistoorium peapiiskopi ettepanekul.

§ 137. Praosti ja abipraosti ametiaeg kestab viis aastat.

§ 138. Praosti õiguseks ja kohuseks on:

- 1) olla hingekarjaseks oma praostkonna õpetajaile ja teistele praostkonna ametiisikuile;
- 2) olla nõu ja teoga abiks õpetajaile ja teistele praostkonna ametiisikuile nende ametipidamises;
- 3) valvata oma praostkonna õpetajate ja teiste praostkonna ametiisikute ametipidamise ja kõlbelise elu üle;
- 4) külastada oma praostkonna kogudusi ja revideerida jumalateenistuste pidamist, nõudes õpetajailt jutluse sisukorda ja juhtkava;
- 5) visiteerida oma praostkonna kogudusi maksva kava järgi;
- 6) kõrvaldada manitsustega ja juhatustega kogudustes nähtavale tulnud arusaamatusi, väärnähteid ja pahandusi;
- 7) toimetada juurdlust ja karistada oma praostkonna süüdi-olevaid õpetajaid ja teisi ametiisikuid distsiplinaarkorras;
- 8) anda oma praostkonna õpetajaile puhkeajaga kuni 7 päevani;
- 9) anda kõiki vajalikke teateid peapiiskopile ja konsistooriumile praostkonna kirikliku elu kohta;
- 10) teha ettepanekuid peapiiskopile ja konsistooriumile kirikuelu parandamiseks ja puuduste kõrvaldamiseks;
- 11) korraldada õpetajate konverentse oma praostkonnas, et läbi arutada küsimusi, mis puutuvad usuteadusse, hingekarjase tegevusse, välis- ja sisemisjoni, noorsootöösse jne;
- 12) ette valmistada ja kokku kutsuda praostkonna sinodeid;

- 13) korraldada kokkutulemisi praostkonna muile ametiisikuile nende töösse puutuvate küsimuste arutamiseks;
- 14) esitada peapiiskopile konsistooriumi poolt määratud tähtpäevaks aruanne praostkonna kirikliku elu ja oma tegevuse kohta;
- 15) läita ustavalt peapiiskopi juhatusi ja konsistooriumi korraldusi, meeles pidades, et ta oma ametipidamises otseselt neile alluh;
- 16) korraldada ja juhtida kiriklikku elu oma praostkonna neis kogudusis, kus õpetaja puudub.

§ 139. Praost korraldab praostkonna kongresse praostkonna kiriklikku ellu puutuvate küsimuste arutamiseks. Praostkonna kongressi juhatab praost või ta abi.

Praostkonna kongresside koosseis määratakse kindlaks vastavate kirikuseadlustega.

Praostkonna kongressi kohta koostatakse protokoll, mille praost esitab peapiiskopile.

§ 140. Praostile abiks tema ülesannete täitmisel on praostkonna nõukogu, kes koosneb praostist, tema abist ja kolmest praostkonna sinodi poolt valitud liikmest, kelledest üks on praostkonna laekur, teine kirjatoimetaja.

§ 141. Praost tarvitab ametlikus kirjavahetuses pitsatit, mille kuju määrab kindlaks konsistoorium.

§ 142. Jumalateenistustel ja teistel ametitalitustel kannab praost sama ametiriidet nagu koguduse õpetaja.

Pidulikel jumalateenistustel ja eristel juhtudel kannab praost õpetaja ametiriide juurde kuuluva valge kaelasideme asemel valget kraed ja praostiameti kuldristi.

§ 143. Praostkonna esinduskoguks on praostkonna sinod.

§ 144. Sinodi hääleõiguslikeks liikmeiks on praostkonna koguduste õpetajad, köstrid ja kaks juhatuse liiget igast kogudusest nõukogu valimisel. Abikogudused saadavad oma õpetaja ja köstri ja ühe juhatuse liikme, kui neil on oma iseseisev nõukogu.

Kui kogudus jaguneb mitmesse pihtkonda omade iseseisvate õpetajatega, siis saadab iga pihtkond oma õpetaja, köstri ja kaks juhatuse liiget sinodile täie hääleõigusega.

Vikaarõpetajad, adjunktid, õpetajad-emeeritused ja õpetajaameti kandidaadid võivad sinodist osa võtta nõuandva häälega.

Peapiiskopil ja konsistooriumi liikmeil on õigus osa võtta sinodist ja seal teha ettepanekuid. Peapiiskopil ja piiskopil on sinodil hääleõigus.

§ 145. Sinodi istungid on kinnised, välja arvatud juhud, mil sinod otsustab teisiti.

Külalised võivad praosti loal sinodist osa võtta sõnaõigusega.

§ 146. Sinodi valitud liikmete ametiaja kestvuse määrab koguduse nõukogu. Kui sinodi liige enne ametiaja lõppu ametist lahkub, valitakse temale asemik, kelle ametiaeg kestab lahkunud liikme volitusaja lõpuni.

§ 147. Sinodi kutsub kokku praost vähemalt üks kord aastas, teatades sellest vähemalt kaks nädalat enne sinodi kokkuastumist koguduste juhatustele ühes sinodi aja, koha ja päevakorra äratähen- damisega.

§ 148. Sinodi avab ja lõpetab praost, kes on sinodi juhatajaks.

Sinod valib oma liikmete hulgast koosoleku juhatajale abi ja sekretärid.

Sinod alustab ja lõpetab oma töö laulu ja palvega.

§ 149. Praost hoolitseb sinodi eeltööde eest ja valvab tema otsuste täitmise järele.

§ 150. Sinodi koosolekud on otsustusvõimelised, kui koos on vähemalt üks viiendik sinodi liikmeist. Otsused tehakse liht-hääle- enamusega. Kui hääled poolnevad, annab otsuse juhataja hääle, valimisel liisk. Koosolekute kohta kirjutatakse protokoll, millele alla kirjutab juhatuse. Protokollil ära kirja saadab praost ühe kuu jooksul peapiiskopi kaudu konsistooriumile. Protokoll ja teised sinodi dokumendid hoitakse alal praosti arhiivis, mille eest kannab vastutust praost.

§ 151. Sinodi ülesannetesse kuulub:

- 1) praosti ja abipraost valimine;
- 2) peapiiskopilt ja konsistooriumilt saadud ettepanekute läbiarutamine ja nende kohta seisukoha võtmine;
- 3) peapiiskopile ja konsistooriumile ettepanekute tegemine;
- 4) praosti ettepanekute läbiarutamine;
- 5) praostkonna kirikliku elu aruande vastuvõtmine;
- 6) praostkonnasse puutuvate ettepanekute läbiarutamine ja otsustamine;
- 7) ühiste kristliku armastustöö asutuste ja ettevõtete ellukutsumine ja nende eest hoolitsemine;
- 8) praostkonna heaks võetavate maksude määramine;
- 9) praostkonna celarve ja rahalise aruande vastuvõtmine;
- 10) usuliste ja kõlbeliste küsimuste arutamine;
- 11) revisjonikomisjoni ja teiste vajalike toimekondade asutamine ja nende liikmete valimine.

§ 152. Praostkonna sinodite otsused esitatakse peapiiskopi kaudu konsistooriumile kinnitamiseks.

Praostkonna sinodi otsused on kohuslikud tervele praostkonnale, tema kogudustele ja ametiisikutele.

§ 153. Peapiiskopil on õigus seisma panna kõiki praostkonna sinodi otsuseid ja korraldusi ja anda neid uueks kaalumiseks vastavale praostkonna sinodile.

EELK põhimääruste muutmise ettepanek, mis läbi vaadatud EELK põhimääruste komisjoni ja EELK konsistooriumi poolt ning heaks kiidetud EELK peapiiskopliku nõukogu istungil 20.—22. juulini 1966, esitatakse EELK kirikukogule vastuvõtmiseks EELK konsistooriumi läiskogu otsusel 5. septembrist 1966 (prot. nr. 67 p. 3).

Alus: EELK põhimääruste § 62 p. 2.

J. O. LAURI

peapiiskop

konsistooriumi president

GOTTFR. REDI

konsistooriumi abipresident

Assessorid:

J. Aunver

Aleksander Hinno

Rudolf Kiviranna

Reinhold Kleitsman

R. Koolmeister

Teodor Künnapas

Vold. Palm